

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no: 66681/12

Murat DEMİROĞLU/TÜRKİYE

Başkan,

Robert Spano,

Hâkimler,

Paul Lemmens,

Işıl Karakaş,

Valeriu Grițco,

Jon Fridrik Kjølbro,

Ivana Jelić,

Darian Pavli ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 15 Ocak 2019 tarihinde Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi(İkinci Bölüm),

Yukarıda anılan 20 Eylül 2012 tarihli başvuruyu göz önüne alarak,
Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere karşılık olarak başvuran tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuran Murat Demiroğlu 1967 doğumlu bir Türk vatandaşı olup Çanakkale’de ikamet etmektedir. Bölüm Başkanı, Mahkeme İçtüzüğü’nün 36 § 2 maddesinin son cümlesi uyarınca başvurana yargılamalarda Mahkeme önünde kendini temsil etmesi için 22 Haziran 2018 tarihinde izin vermiştir.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

Davanın Koşulları

3. Davaların olguları; taraflar tarafından iletildiği şekliyle ve kendileri tarafından ibraz edilen belgelerden anlaşılacağı şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. 23 Aralık 2010 tarihinde 70 yaşında olan başvuranın babası Ş. D. Polatlı ilçesinin alışveriş merkezinde işten çıktıktan sonra kaybolmuştur.

5. Söz konusu tarihten sonraki gün, başvuranın annesi karakola gitmiş ve kocasının bulunması için polisten yardım istemiştir. Aynı gün içerisinde karakol, diğer polis departmanlarını ve Savcılığı bu husus hakkında bilgilendirmiştir. Aynı gün içerisinde savcılık konu ile ilgili soruşturma başlatmış ve başvuranın babasının ismi kayıp kişiler ulusal polis veri tabanına kaydedilmiştir. İlerleyen günlerde polis memurları başvuranın babası ile en son beraber görülen kişileri sorgulamış ve babasının gitmiş olabileceği yerlere bakmıştır.

6. 27 Aralık 2010 tarihinde başvuran savcılığa gitmiş ve savcıdan babasının kaybolmasını soruşturmasını istemiştir.

7. Savcı, başvuranın babasına karşı herhangi bir suç işlendiğine dair hiçbir delilin olmaması sebebiyle 4 Ocak 2011 tarihinde soruşturmayı kapatma kararı almıştır. Sincan Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın annesi

tarafından savcının kararına karşı yapılan itirazı reddetmiştir. Savcılık soruşturması kapanmasına rağmen, başvuranın babasını arama çalışmaları polis memurlarınca devam ettirilmiştir. Arama çalışmaları sırasında, çeşitli kişiler sorgulanmış ve birçok yer ziyaret edilip aranmıştır.

8. 18 Ocak 2011 tarihinde başvuranın babasının bedeni demir yolu köprüsüne yakın içi su dolu bir çukurun içinde bulunmuştur. Bedenin bulunması hakkında bilgilendirilmelerinden sonraki yarım saat içinde, savcı ve adli tıp uzmanı olay mahalline intikal etmiş ve olay yeri inceleme memurlarının incelemelerini denetlemiştir. Aynı zamanda, savcı resmi bir cinayet soruşturması başlatmıştır. Bulunan bedenin kimliği savcıyı mağdurun epilepsi hastası olduğu hakkında bilgilendiren bir yakını tarafından tespit edilmiştir. Maktulün cesedi yerel bir hastaneye nakledilmiş ve burada bir doktor ve savcı tarafından incelenmiştir. Doktor, bedenin su içinde çok uzun bir süre beklediğini ve çürüyerek adiposir ile kaplandığını kaydetmiştir. Doktor, bedenin parçalanma ihtimalinin olduğunu belirterek bedene detaylı otopsi yapılması için Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesini tavsiye etmiştir.

9. Ertesi gün, Ankara Adli Tıp Kurumu'nda bir otopsi gerçekleştirilmiştir. İncelemeyi yapan patologlar bedende ölüme sebebiyet verebilecek herhangi bir zehirli maddeye ya da kemiklerde fiziksel şiddete maruz kalındığına dair bir göstergeye rastlamamıştır. Patologlar, ölüm nedeninin tam olarak tespit edememiş ve bedenin daha ayrıntılı incelenmesi için Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulunun görüşünün alınmasını tavsiye etmiştir.

10. Bedenin bulunmasına müteakip kişinin ölümüne ilişkin olarak açılan soruşturma bir süre daha devam etmiş, çeşitli kişiler sorgulanmıştır. Soruşturmaya bakan yetkililer yakındaki güvenlik kamera görüntülerini incelemek istemiş fakat söz konusu bölgede hiçbir kamera bulunamamıştır.

11. 28 Aralık 2011 tarihinde hazırladığı raporda, Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulu bedenin çok fazla çürümesinden dolayı fiziksel travmayı

tespit etmeye yönelik yumuşak dokuda inceleme yapamamış ve ölüm sebebini tespit edememiştir.

12. Savcı, başvuranın babasının saldırıya uğradığına ya da öldürüldüğüne dair delillerin yetersiz olmasından dolayı ilgili soruşturmayı 3 Mayıs 2012 tarihinde kapatmıştır.

13. Başvuran, babasının içinde bulunduğu çukurun kimin kazdığıın tespit edilmeden soruşturmanın kapandığını belirterek söz konusu karara karşı itirazda bulunmuştur. Sincan Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın itirazını onamış ve 18 Aralık 2012 tarihinde savcı tarafından yeni bir soruşturma açılmıştır.

14. Yeni açılan soruşturma sırasında, savcı söz konusu çukuru kimin kazdığını ve dolayısıyla maktulün ölümünden ihmalkârlık yüzünden kimin sorumlu tutulabileceğinin tespit edilmesi doğrultusunda birçok çalışma yapmıştır. Bölgedeki yeni demir yolunun inşası ve çevre inşaatlarda çeşitli müteahhitler için çalışan birçok kişi, kanalizasyon işlerinden sorumlu yerel kent konseyi çalışanları ile bölgeye yakın yerlerde çalışan ve yaşayan bazı çiftçiler sorgulanmıştır. Savcı, maktulün ölüm nedeninin belirsiz olması ve mağdurun ölümüyle ilişkili olarak herhangi birisine karşı soruşturmanın açılmasını haklı çıkarabilecek bir delil olmadığı gerekçesiyle soruşturmayı 11 Temmuz 2014 tarihinde kapatmıştır. Başvurunun savcının kararına karşı yaptığı itiraz 17 Eylül 2014 tarihinde reddedilmiştir.

15. Diğer taraftan, 1 Şubat 2011 tarihinde başvuran soruşturmada görev alan polis memurları haklarında etkin bir soruşturma yürütme görevlerini ihmal ettikleri iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştur. Savcı, soruşturma sırasında polis memurları tarafından atılan adımları inceledikten sonra 27 Ekim 2011 tarihinde söz konusu kişiler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvuran, savcının bu kararına 3 Mayıs 2012 tarihinde itiraz etmiş fakat itirazı reddedilmiştir.

ŞİKÂYETLER

16. Başvuran, öncelikle babası kaybolduktan sonra babasının bulunması için somut adımlar atılmadığını ve daha sonra babasının bedeni bulduktan sonra sürdürülen soruşturmaların etkin olmadığını iddia ederek Sözleşme'nin 2, 6 ve 13. maddelerinin ihlal edildiği hususunda şikâyette bulunmuştur.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

17. Başvuran, babasının kaybolması sırasında ve daha sonra babasının bedeni bulduktan sonra ölüm nedenini araştırmak için açılan soruşturmaların Sözleşmenin 2, 6 ve 13. maddelerini ihlal ettiğini savunmuştur.

18. Mahkeme; bireysel başvuru hakkının kullanılmasına ilişkin olarak Mahkeme nezdinde açılan davanın kapsamının başvuranın şikâyeti tarafından belirlendiğini yineler. Şikâyet, olgusal iddialar ve yasal argümanlar olmak üzere iki ana unsurdan oluşmaktadır: Hangi hukuk kuralının uygulanacağını bulmak mahkemenin görevidir (*jura novit curia*) ilkesi uyarınca, Mahkeme, başvuran tarafından Sözleşme ve Protokolleri kapsamında öne sürülen hukuki gerekçelerle bağlı değildir ve başvuranın dayandığı Sözleşme maddeleri veya hükümlerinden farklı olarak başka Sözleşme maddeleri veya hükümleri kapsamında bir şikâyeti inceleyerek şikâyet konusu olayları hukuki açıdan vasıflandırma yetkisi vardır (bk. *Radomilja ve Diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 126, AİHM 2018).

19. Yukarıdaki hususlar ışığında, Mahkeme, başvuranın şikâyetlerini sadece ilgili kısımları aşağıdaki gibi geçen Sözleşmenin 2. maddesi yönünden incelemeyi uygun görmektedir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur...

...”

A. Hükümetin ilk itirazı

20. Hükümet, başvuranın kendisini Mahkeme önündeki yargılamalarda temsil etmesi için temsilci atayıp atamadığının anlaşlamadığını belirtmiş ve Sözleşmenin 37 § 1 (a) maddesi uyarınca Mahkemeyi başvuruyu kayıttan düşürmeye davet etmiştir.

21. Mahkeme, yukarıda da belirtildiği gibi (bk. § 1), Bölüm Başkanının, Mahkeme İçtüzüğü’nün 36 § 2 maddesinin son cümlesi uyarınca başvurana yargılamalarda Mahkeme önünde kendini temsil etmesi için 22 Haziran 2018 tarihinde izin verdiğine dikkat çekmektedir.

22. Mahkeme, Hükümetin ilgili karar hakkında Mahkemenin 27 Haziran 2018 tarihli yazısıyla bilgilendirildiği gerekçesiyle ilk itirazı reddetmiştir.

B. Sözleşmenin 2. maddesi kapsamındaki şikâyetler

23. Hükümet başvuranın çeşitli sebeplerle iç hukuk yollarını tüketme yükümlülüğünü yerine getirmediğini savunmuştur. İlk olarak, Hükümet başvuranın ulusal düzeydeki soruşturma sonlanmadan önce Mahkemeye başvurduğunu ileri sürmüştür. İkinci olarak, Hükümet, soruşturmanın kapatılmasına karar veren savcılık kararına başvuranın yaptığı itirazın 17 Eylül 2014 tarihinde reddedilmesinin ardından (bk. yukarıdaki 14. paragraf) Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuruda bulunabileceğini kaydetmiştir. Üçüncü olarak, Hükümet başvuranın 27 Ekim 2011 tarihli savcının kararı aleyhinde zamanında itirazda bulunmadığını belirtmiştir (bk. yukarıdaki 15. paragraf). Dördüncü olarak, Hükümet başvuranın babasının ölümünün kasıtlı bir eylem sonucu olmadığını ve başvuranın babasının ölümünden sorumlu olduğu düşünülen şahıslardan tazminat talebinde bulunması gerektiğini ileri sürmüştür.

24. Aynı zamanda, Hükümet yetkililerce etkin bir soruşturma yürütüldüğünü ve yetkililerin her olasılığı değerlendirip tüm makul adımları attığını savunmuştur.

25. Başvuran, Hükümetin maktulün kaybolması ve sonrasında ölümünü araştırmak için açılan soruşturmanın etkin yürütüldüğü argümanına karşı çıkmıştır. Bu bağlamda, başvuran maktulün kayboluşu hakkında ailesinin polisi 23 Aralık 2010 tarihinde bilgilendirdiğini fakat kendisi savcıya 27 Aralık 2010 tarihinde dilekçe verene kadar yetkililerin bu hususta hiçbir adım atmadığını öne sürmüştür (bk. yukarıdaki 6. paragraf). Ek olarak, başvurana göre, kendisinin dilekçeyi tebliğ etmesinden sonra dahi yetkililer babasını yeteri kadar aramamıştır. Örneğin, güvenlik kamera görüntüleri incelenmemiş, kayıp kişileri bulmak için eğitilmiş özel yetkililer görevlendirilmemiş ya da herhangi bir arama ve kurtarma ekibi veya helikopter yardımı çağrılmamıştır.

26. Başvuran, aynı zamanda soruşturma sırasında atılan adımları belgeleyen belgelerin polis memurlarınca aslında söz konusu araştırmalar yapılmaksızın hazırlandığını iddia etmiştir. Ek olarak, başvurana göre otopsi incelenmeleri yeterli derecede ve zamanında yapılmamış olup ölüm nedenini açıklığa kavuşturamamıştır. Son olarak, başvuranın babasının içinde bulunduğu çukurun kimin kazıdığı yetkililerce bulunmamış ve maktulün söz konusu bölgeye nasıl gittiği konusu araştırılmamıştır.

27. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin her halükarda aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı kabul edilemez olduğu için başvuranın Sözleşmenin 35 § 1. maddesi anlamında iç hukuk yollarını tüketip tüketmediğinin incelenmesinin gereksiz olduğu kanaatinde dir.

28. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin iki aşamalı olduğunu gözlemlemektedir. İlk olarak, başvuran ulusal yetkililerin babasını bulmak için yürüttükleri soruşturmanın yeterli olmaması dolayısıyla pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği hususunda şikâyetçi olmuştur. İkinci

olarak, başvuran babasının ölümünü araştırmak için açılan soruşturmanın yetkililerce etkin bir şekilde yürütülmediği konusunda şikâyetçi olmuştur.

29. Birinci şikâyete ilişkin olarak Mahkeme, Sözleşmenin 2 § 1 maddesinin ilk cümlesinin Devletlerin sadece kasti ve hukuksuz olarak kimsenin yaşamına son vermekten kaçınması gerektiğini değil aynı zamanda yetkisi dâhilinde bulunan kişilerin hayatlarını korumak için uygun adımlar da atması gerektiğini belirttiğini yineler (bk. *L.C.B./Birleşik Krallık*, 9 Haziran 1998, § 36, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1998-III). Bu yükümlülük, örneğin üçüncü şahısların cezai eylemlerinden dolayı kişilerin ya da kimliği bilinmeyen kişilerin hayatlarına karşı gerçek ve ivedi bir riskin varlığını yetkililerin bildiği ya da bilmesi gerektiği durumlarda ortaya çıkmaktadır (bk. *Osman/Birleşik Krallık*, 28 Ekim 1998, § 116, *Raporlar* 1998-VIII). Mahkeme, bir kişinin hayatını tehdit edici şartlar altında kaybolması durumunda yukarıda anılan pozitif yükümlülük uyarınca Devletin söz konusu kayıp kişinin yaşama hakkını koruması için işlevsel tedbirler alması gerektiğine hükmetmiştir (bk. *Osmanoğlu/Türkiye*, no. 48804/99, § 75, 24 Ocak 2008 ve burada atıfta yapılan diğer dava).

30. İkinci şikâyete ilişkin olarak Mahkeme Sözleşmenin 2. maddesinde belirtilen yaşam hakkını koruma yükümlülüğünün ve Sözleşmenin 1. maddesinde belirtilen Devletlerin “yetki alanı dâhilindeki kişilerin Sözleşmede belirtilen haklarını ve özgürlüklerini koruma” genel görevinin, şiddet kullanımı sonucu olarak hayatını kaybeden kişilerin ölümünü araştırmak için etkin resmi bir soruşturma açılmasını dolaylı olarak gerektirdiğini yineler (bk. *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye* [BD], no. 24014/05, § 169, 14 Nisan 2015 ve burada atıfta bulunulan dava). Bu bağlamda, Mahkeme bu yükümlülüğün söz konusu ölümün Devletin bir görevlisi tarafından kaynaklandığının belli olduğu durumlar ile sınırlı olmadığına dikkat çekmektedir (bk. *Salman/Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 105, AİHM 2000-VII).

31. Somut başvuru koşullarına dönüldüğünde, Mahkeme başvuranın şikâyetlerinin incelenmesi için ulusal yetkililerin başvuranın yapmış olduğu yardım çağrısına verdikleri cevap ve soruşturmalar sırasında yetkililerin attığı adımların değerlendirmesinin yapılması gerektiği için yukarıda özetlenen söz konusu iki şikâyetin eş zamanlı olarak incelenmesi gerektiğine karar vermiştir.

32. Mahkeme, taraflarca sunulan belgeler ışığında başvuran tarafından iddia edilenin aksine (bk. yukarıdaki 25. paragraf) soruşturmayı yürüten yetkililerin başvuranın kaybolan babasını arama çalışmalarına söz konusu hususta bilgileri olduktan hemen sonra (bk. yukarıdaki 5. paragraf) başladığını ve maktulün bedeni bulunana kadar çalışmalarını devam ettirdiğini gözlemlemektedir.

33. Esasında, başvuranın babasının kaybolması ve daha sonra ölümüne ilişkin olarak savcılar tarafından toplamda üç farklı soruşturma açılmış ve yürütülmüştür. Mahkeme, söz konusu soruşturmalarda atılan adımları (yukarıdaki 5-15 paragrafları arasında özetlenen) incelemiş ve soruşturmada başvuranın iddialarının yeterince araştırıldığına karar vermiştir. Bu bağlamda, Mahkeme, Hükümetin Mahkemeye sunduğu tüm soruşturma dosyalarının başvurana gönderildiğine ve başvurandan dosyalar hakkında görüşlerini belirtmesinin istendiğine dikkat çekmektedir. Buna cevaben, başvuran soruşturmada atılan adımları belgeleyen söz konusu dosyaların aslında belirtilen çalışmalar yapılmadan polis memurlarınca hazırlandığını iddia etmiştir. Mahkeme, başvuranın bu argümanını inandırıcı bulmamaktadır. Dava dosyalarını inceleyen Mahkeme, yetkili makamların görevlerini ciddiyetle yerine getirdiğini ve başvuranın babasını bulmak ve nasıl öldüğünü açıklığa kavuşturmak için soruşturmalarında gereken özeni gösterdikleri konusunda şüphe duymadığını belirtmiştir. Örneğin, başvuran soruşturmanın kapanma nedenlerden birine itiraz ettiğinde Ceza Mahkemesi başvuranla hemfikir olmuş ve kapanma kararını bozarak soruşturmanın daha da ilerlemesini sağlamıştır (bk. yukarıdaki 13. paragraf). Aynı şekilde,

başvuranın iddia ettiğinin aksine(bk. yukarıdaki 26. paragraf) 16 Aralık 2012 ve 11 Temmuz 2014 tarihleri arasındaki söz konusu soruşturmada görülen ilerleme (bk. yukarıdaki 13 ve 14. paragraflar) çukuru kazan veya kazmakla sorumlu olan kişilerin bulunması ve dolayısıyla hangi eylem ve ihmallerin başvuranın babasının ölümüne yol açtığına tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır (bk. yukarıdaki 14. paragraf).

34. Otopsi başvuranın babasının bedeninin bulunmasından hemen sonraki gün gerçekleştirilmiştir. Ek olarak, Adli Tıp Kurumu İhtisas Kurulu ölüm nedenine ilişkin olarak görüşünü sunmuştur. Dava dosyasında, otopsi incelemelerinin yeterli olarak yapılmadığı ya da makul bir zamanda sonuçlandırılmadığına dair herhangi bir gösterge bulunmamaktadır.

35. Ayrıca, arama sırasında yetkililerin seçtiği yöntemlerin uygunluğu veya arama ve kurtarma ekiplerinin ya da helikopter yardımı alınmasının aramayı etkisiz kılıp kılmadığı hakkında karar vermenin Mahkemenin görevi olmadığı vurgulanmalıdır. Bu hususlar teknik nitelikte olduğundan dolayı, ancak ulusal yetkililer ilgili konularda karar verebilir. Mahkemenin inceleme alanı ile alakalı husus yetkililerin aramayı özenle ve derhal yürütmüş olmalarıdır.

36. Bu bağlamda; Mahkeme, başvuranın yetkililerin özenle ve derhal harekete geçmesi, yetkililerin bağımsız ve tarafsız olması ya da maktulün ailesinin soruşturma dosyalarına erişimi gibi etkin bir soruşturmanın sahip olması gereken Mahkemenin içtihadında belirtilen olmazsa olmaz ilkelerinin (*sine qua non*) yetkililerce ihlal edildiği konusunda hiçbir argüman öne sürmediğine dikkat çekmektedir. Her halükarda, elinde bulunan tüm belgeleri inceleyen Mahkeme, somut davada soruşturmayı yürüten yetkililerin yukarıda anılan etkin soruşturma yürütme ilkelerine uyduklarını düşünmektedir.

37. Mahkeme, Sözleşmenin 2. maddesinde belirtilen etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün soruşturmanın sonucu üzerinde değil yapılma yolu üzerinde yükümlülük doğurduğunu ve bu ilke doğrultusunda her

soruşturmanın başarılı bir sonuca ulaşma zorunluluğunun olmadığını yinelemek zorundadır (bk. *McKerr/Birleşik Krallık*, no. 28883/95, § 113, AİHM 2001-III). Söz konusu madde, yetkililerin fırsatları dâhilindeki makul yolları kullanmasını ve olay ile ilgili delillerin güvenliğini sağlamasını zorunlu kılmaktadır (*Ramsahai ve Diğerleri/Hollanda* [BD], no. 52391/99, § 324, AİHM 2007-II).

38. Yukarıda anılan hususlar ışığında; Mahkeme, etkin soruşturma yürüterek ulusal yetkililerin başvuranın babasını bulmada daha sonra ölüm nedenini tespit etmede ve eylemleri maktulün ölümüne sebebiyet verebilecek kişileri tespit etmede kendilerinden makul olarak beklenen her şeyi yaptıklarını tespit etmiştir. Bu nedenle, Mahkeme yetkililerin söz konusu başarısızlıkları ile suçlanacak bir konumda olmadığını kaydetmektedir.

39. Yukarıda anılan hususlar ışığında; Mahkeme başvuranın şikâyetlerini açıkça dayanaktan yoksun olduğuna ve Sözleşmenin 35 § 3 maddesi uyarınca reddedilmeleri gerektiğine karar vermiştir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup, 7 Şubat 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan